

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ РЕСУРСАМИ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Мар'яна Удич,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет педагогіки і психології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Результати вивчення класифікацій та специфіки управління освітніми ресурсами в європейських країнах є надзвичайно важливою для України з кількох причин:

1. *Реформа освітньої системи:* Україна активно реформує освітній сектор у межах імплементації Закону «Про освіту» та стандартів Нової української школи (НУШ). Досвід європейських країн допомагає впроваджувати кращі практики управління ресурсами, підвищуючи ефективність освітнього процесу.

2. *Децентралізація управління освітою:* Україна, як і деякі європейські держави (наприклад, Німеччина чи Іспанія), впроваджує децентралізацію управління освітою, що вимагає якісного перерозподілу фінансових, кадрових та матеріальних ресурсів між центральними та місцевими органами влади.

3. *Фінансування освіти та ефективне використання коштів:* українська система освіти потребує оптимізації фінансування. Досвід країн ЄС, які застосовують різні моделі фінансування (державне, змішане чи приватне), може допомогти розробити механізми, що забезпечать стабільність і прозорість у витрачанні коштів.

4. *Цифровізація освіти:* в умовах цифрової трансформації українська освіта постала перед викликом впровадження новітніх технологій. Аналіз практик європейських країн, таких як Фінляндія чи Велика Британія, може сприяти ефективному використанню технологічних ресурсів для підвищення якості навчання.

5. *Освіта під час воєнного стану та відновлення країни:* в умовах війни та післявоєнного відновлення питання ефективного використання освітніх ресурсів стає ще більш критичним. Європейський досвід управління освітою в кризових умовах (наприклад, під час економічних криз або пандемії COVID-19) може бути корисним для України.

Отже, вивчення підходів до класифікації та управління ресурсами в європейських країнах дозволить Україні вдосконалити власну освітню політику, забезпечити рівний доступ до якісної освіти та підготувати систему до сучасних викликів.

Управління освітою в європейських країнах опирається на ефективне використання та класифікацію ресурсів, які забезпечують якісне функціонування освітніх установ. Ресурси в освіті можна поділити на кілька основних категорій:

1. *Людські ресурси:* включають педагогічний та адміністративний персонал, а також допоміжний персонал, який забезпечує підтримку освітнього процесу.
2. *Фінансові ресурси:* охоплюють бюджетні асигнування, гранти, субсидії та інші джерела фінансування, необхідні для функціонування освітніх установ.
3. *Матеріально-технічні ресурси:* містять будівлі, обладнання, навчальні матеріали та інші фізичні об'єкти, що використовуються в освітньому процесі.
4. *Інформаційні ресурси:* включають навчальні програми, методичні матеріали, цифрові ресурси та бази даних, які підтримують навчальний процес.
5. *Технологічні ресурси:* охоплюють комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення та інші технології, що сприяють ефективному навчанню та управлінню.

У Європі спостерігається різноманітність підходів до управління ресурсами в освіті, зокрема щодо рівня централізації чи децентралізації.

Наприклад, у деяких країнах рішення щодо фінансування та призначення персоналу приймаються на національному рівні, тоді як в інших — на регіональному чи місцевому рівнях. Це впливає на розподіл та використання ресурсів у навчальних закладах [1].

Багато європейських країн розробили національні таксономії для класифікації цифрових навчальних ресурсів. Ці таксономії часто базуються на національних навчальних планах і сприяють стандартизації та полегшенню доступу до освітніх матеріалів. Наприклад, у Франції використовується адаптація міжнародного стандарту Learning Object Metadata (LOM) під назвою ScoLOMFR для позначення навчальних ресурсів. Подібні системи застосовуються і в інших країнах для уніфікації та максимізації повторного використання даних у цифрових освітніх екосистемах [2].

Фінансування освіти та витрати на ресурси варіюються між європейськими країнами. Наприклад, Ірландія має одні з найвищих витрат на догляд за дітьми в Європі, що впливає на доступність та якість освітніх послуг. Звіт Eurydice зазначає, що Ірландія витрачає лише 0,14% ВВП на ранню освіту та догляд, що значно нижче середнього показника Європейського союзу на 0,71% [3].

Пропонуємо порівняльну таблицю ресурсів різних європейських країн, яку уклали на основі аналізу офіційних звітів, наукових досліджень та публікацій у відкритих джерелах, зокрема звітів Європейської комісії, OECD та Eurydice (табл.1). Зазначимо, що OECD (Організація економічного співробітництва та розвитку, англ. Organisation for Economic Co-operation and Development) – це міжнародна організація, яка об'єднує 38 країн з метою сприяння економічному розвитку, соціальному прогресу та вдосконаленню державної політики. В освітній сфері OECD проводить дослідження, зокрема Програму міжнародного оцінювання учнів PISA (Programme for International Student Assessment), аналізує ефективність освітніх систем і надає рекомендації щодо їх удосконалення. А Eurydice –

це європейська інформаційна мережа з питань освіти, створена Європейською комісією для збору, аналізу та поширення інформації про освітні системи та політику в Європі. Мережа охоплює 39 країн, включаючи всі держави-члени Європейського союзу, а також Ісландію, Ліхтенштейн, Норвегію, Швейцарію та країни, що беруть участь у програмі Erasmus+. Основні напрями роботи Eurydice: підготовка звітів про освітні системи країн Європи; дослідження ключових тенденцій у сфері освіти; порівняльний аналіз освітньої політики та реформ. Одним із найважливіших звітів є «Key Data on Education in Europe», який надає детальну інформацію про фінансування, структуру та результати освітніх систем європейських країн.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця ресурсів у різних країнах

<i>Країна</i>	<i>Людські ресурси</i>	<i>Фінансові ресурси</i>	<i>Матеріально-технічні ресурси</i>	<i>Інформаційні ресурси</i>	<i>Технологічні ресурси</i>
Німеччина	Високо кваліфіковані викладачі, автономія університетів	Високий рівень державного фінансування	Сучасні кампуси, великі бібліотеки	Відкриті цифрові бібліотеки	Активна цифровізація освітніх процесів
Франція	Централізоване управління викладацьким складом	Державне фінансування, стипендії	Велика кількість навчальних закладів	Розвинені цифрові платформи	Використання стандарту ScoLOMFR
Фінляндія	Гнучка система підготовки вчителів, високий рівень автономії	Високе державне фінансування	Сучасні школи, адаптовані до потреб студентів	Великий обсяг відкритих навчальних ресурсів	Інтеграція технологій у навчальний процес
Великобританія	Велика частка приватного сектору в освіті	Комбінація державного і приватного фінансування	Розвинена інфраструктура університетів	Доступ до світових наукових баз даних	Використання штучного інтелекту в освітніх програмах
Іспанія	Висока кількість педагогічного персоналу, однак значні	Середній рівень фінансування	Відносно застаріла інфраструктура у деяких регіонах	Розвиток цифрових платформ	Упровадження EdTech-рішень у навчальні заклади

	регіональні відмінності				
--	----------------------------	--	--	--	--

Вважаємо за доцільне також виокремити і ряд проблем у забезпеченні якісними ресурсами у різних освітніх системах Європи:

1. *Недостатнє фінансування освіти.* У деяких європейських країнах спостерігається проблема недостатнього фінансування освіти, що призводить до недофінансування шкіл, поганих умов для навчання і недостатньої оплати праці вчителів. Наприклад, у Греції та Італії освітні установи стикаються з нестачею фінансування, що впливає на якість освіти та доступність новітніх технологій [4].

2. *Нерівний доступ до освіти між містом та сільськими районами.* У таких країнах, як Іспанія та Португалія, є суттєві відмінності в рівні доступу до освітніх ресурсів між міськими та сільськими районами. У сільських регіонах часто відсутні сучасні технології та кваліфіковані педагоги, що обмежує можливості для дітей з сільської місцевості отримати якісну освіту [2].

3. *Нестача кваліфікованих педагогічних кадрів.* У Болгарії та Румунії спостерігається нестача кваліфікованих вчителів, зокрема в технічних та природничих науках. Це створює перешкоди для ефективного використання освітніх ресурсів і знижує якість навчання. Часто вчителі змушені працювати за низькі зарплати, що впливає на їх мотивацію та професіоналізм [4].

4. *Технологічна нерівність та недостатня цифровізація.* У таких країнах як Хорватія та Словенія існують проблеми з цифровізацією освіти. Хоча багато шкіл намагаються впроваджувати новітні технології, проблема з доступом до інтернету та комп'ютерної техніки залишається актуальною, особливо в сільських районах. Це впливає на рівень доступу до сучасних методів навчання [3].

5. *Неоптимальне використання ресурсів.* У Польщі та Чехії спостерігається проблема з неефективним використанням освітніх ресурсів, зокрема в контексті фінансування та розподілу бюджету між

школами та університетами. Це призводить до того, що окремі навчальні заклади не можуть ефективно використовувати надані ресурси через відсутність чіткої стратегії розподілу фінансування [2].

Ці проблеми вказують на актуальність покращення ресурсного управління в освіті європейських країн для забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх верств населення.

Таким чином, ресурси є ключовим чинником ефективності освітніх систем, проте багато європейських країн стикаються з різними проблемами у їх використанні. Недостатнє фінансування, нерівний доступ до ресурсів між міськими та сільськими районами, а також дефіцит кваліфікованих педагогічних кадрів залишаються актуальними викликами. Ці фактори обмежують можливості для учнів отримати якісну освіту та для навчальних закладів ефективно використовувати наявні ресурси.

Особливо важливою є проблема технологічної нерівності. У таких країнах, як Хорватія та Словенія, недостатня цифрова інфраструктура ускладнює доступ до освітніх матеріалів, а в країнах, таких як Болгарія та Румунія, нестача кваліфікованих педагогів негативно впливає на якість освіти.

Класифікація ресурсів в освіті допомагає зрозуміти різні види ресурсів, необхідних для функціонування освітніх систем: матеріальні (будівлі, обладнання), людські (вчителі, адміністративний персонал), фінансові (бюджети, гранти), та інформаційно-комунікаційні (технології, дані). Це дозволяє створювати чітку стратегію їх використання. Важливою частиною є не тільки доступ до ресурсів, але й ефективне їх управління, яке сприяє більш оптимальному використанню та забезпеченню рівного доступу до освіти для всіх учнів.

Досягнення в управлінні освітніми ресурсами включають успішні практики, які застосовуються в розвинених країнах. Наприклад, інтеграція сучасних технологій, як у Фінляндії чи Швеції, дозволяє значно покращити якість освіти. Це демонструє, як ефективне використання ресурсів може

підвищити доступність та результативність навчального процесу. Для України це є важливим орієнтиром, оскільки покращення ресурсного забезпечення й ефективне управління ними є важливими кроками на шляху до модернізації національної системи освіти.

Загалом, для подолання наявних проблем в управлінні ресурсами необхідно здійснювати системні реформи, інвестувати у технології та підвищувати кваліфікацію педагогічних кадрів. Це дозволить забезпечити більш рівний доступ до якісної освіти та підвищити ефективність освітніх систем в різних країнах.

Список використаних жерел:

1. Glover, D. C. (2020). Educational resource management: An international perspective. UCL Press eBooks. Retrieved April 3, 2025. Retrieved from https://www.academia.edu/108160942/Educational_Resource_Management_An_international_perspective
2. OECD. (2023). OECD digital education outlook 2023: Interoperability: Unifying and maximising data reuse within digital education ecosystems. OECD. Retrieved April 3, 2025. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/oecd-digital-education-outlook-2023_c74f03de-en/full-report/interoperability-unifying-and-maximising-data-reuse-within-digital-education-ecosystems_660f8da1.html
3. The Times. (2023, December 1). High childcare costs leave Irish families lagging behind European peers. *The Times*. Retrieved April 3, 2025. Retrieved from <https://www.thetimes.co.uk/article/high-childcare-costs-leave-irish-families-lagging-behind-european-peers-90n5pcx78>
4. Eurydice. (2020). *Key data on education in Europe 2020*. European Commission. Retrieved from https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/key-data-education-europe-2020_en